

Portretfotografie

Hoe benaderen :

- Dieptescherpte
 - Lens
 - Instellingen diafragma
 - Instellingen sluitertijd
 - Instellingen gevoeligheid
- Belichting
 - Lichtmeting
 - Matrix
 - Centraalmeting
 - Spotmeting
 - Belichting
 - Low key
 - High key
- Compositie

Dieptescherpte

Dieptescherpte - scherptediepte ofwel DOF (Depth of Field) is het gebied van een aanvaardbare focus. Het dus het gebied van het eerste punt tot het achterste punt in de foto dat scherp is (of scherp wordt waargenomen) in de foto.

Dieptescherpte is afhankelijk van 3 factoren:

1. brandpuntsafstand van de lens.

een 24mm-lens geeft meer DOF dan een 105mm lens

2. Instelling van het diafragma (lensopening).

kleine diafragma's van bv F8 of F16 geven meer DOF dan grote diafragma's zoals bv 1.4 of 2.8

3. De afstand tussen camera en het onderwerp van de foto.

een 50 mm lens bijvoorbeeld geeft meer dieptescherpte wanneer het onderwerp op 10 meter verwijderd is dan op 2 meter.

Wanneer we het onderwerp willen losmaken van zijn achtergrond (zoals dit de bedoeling is met portret, dus weinig dieptescherpte wil verkrijgen, kunnen we het beste een **telelens** gebruiken. We zetten het **diafragma** open op bv F2.8 en we gaan niet te ver van het onderwerp (**afstand**) staan.

Belichting

Lichtmeting:

We houden ons bij deze bij de lichtmeting die met ons eigen toestel wordt gedaan.

Er bestaan grosso modo drie manieren om de belichting te meten.

1. *Matrixmeting (meervoudige belichting)*
2. *Centraalmeting*
3. *Spotmeting*

Matrixmeting of meervlaksmeting is een lichtmeting waarbij de beeldzoeker is opgedeeld in verschillende zones. Het is een algemene lichtmeetmodus die geschikt is voor portretten en zelfs onderwerpen met tegenlicht. Wordt ook wel eens 'evaluatieve meting' genoemd. In elke zone wordt een lichtmeting uitgevoerd en een ingebouwde computer analyseert dan de extreme waarden van licht en/of donker. Hij berekent dan een belichting en probeert daarbij fouten te vermijden die onder- of overbelichting zouden geven. Hoe meer zones, hoe doeltreffender het systeem.

Centraalmeting is een lichtmeting die het gehele oppervlak bekijkt maar zich concentreert op een cirkel in het centrum. Deze cirkel is verschillend van grootte en soms ook in te stellen. De meting wordt dus bepaald in het gebied van die cirkel en geeft de standaardbelichting.

Spotmeting is een lichtmeting op één punt van het oppervlak. Vaak 1% groot, hoewel ook dit tegenwoordig geregeld is in te stellen.

Centraalmeting wordt meestal gebruikt in situaties met extreem veel lichte en/of donkere partijen. Bv een close up van iemand die voor een open raam staat.

Door de hoeveelheid licht die het raam doorlaat wordt het gezicht veel te donker weergegeven.

Op zo'n moment kun je een spotmeting op het gezicht doen. Het licht van het raam zal dan wel als gevolg vrijwel wit overkomen. Een andere oplossing zou een invulflits kunnen zijn (zie flitsen)

Bij landschapsfotografie komen we dit verschijnsel ook vaak tegen. Als er vrij veel licht op de foto komt en er schaduwen in het landschap zijn. Ook hier kun je dan een spotmeting (of centraalmeting) doen op een punt waarvan je in ieder geval wilt bereiken dat dit juist belicht wordt en een middentoon is. *(Een middentoon is een kleur die overeenkomt met middengrijs. Een vb kan gras zijn bij landschappen.)*

Elk merk fototoestellen heeft echter zijn eigen benamingen. Zo spreekt men bij Canon over “Meervlaksmeting”; “Deelmeting” en van “Gemiddelde meting” met nadruk op het midden. Blader je handleiding er eens op na.

Als fotogra(a)f(e) met ervaring heb je een ander hulpmiddel op de camera ter beschikking. De belichting compensatieknop. Meestal aangeduid als +/- op het toestel.

Met deze knop kun je de belichting in stappen van 1/3 stop of 1/2 stop over- of onderbelichten.

De belichtingsmeter van de camera wordt dus gecorrigeerd als je verwacht dat iets te licht of te donker weergegeven gaat worden. Bv een onderwerp staat tegen een lichte achtergrond, dan kun je door ongeveer 1 stop over te belichten (+1,0) ervoor zorgen dat het voorwerp niet als silhouet op de foto zal verschijnen. Wanneer een onderwerp tegen een donkere achtergrond staat is het logisch dat je moet onderbelichten met bv 1 stop. (-1,0)

Lichtbronnen

Het belangrijkste verschil tussen lichtbronnen wordt gemaakt door hun diffusie of spreiding. Een puntlichtbron (bijvoorbeeld een kleine zaklamp) geeft hard licht, sterke contrasten en harde schaduwen. Te mijden dus voor het delicate werk.

Een groot lichtvlak echter geeft zacht, meer verspreid licht met meer nuances. Dat maakt het zeer geschikt om bijvoorbeeld portretten te maken.

Er bestaan manieren om een puntlicht om te zetten in een lichtend vlak. Doordat de zon een puntlichtbron is, geeft ze overdag, en zeker rond de middag, keiharde, lelijke schaduwen die moeilijk weg te werken zijn. Maar zet een model voor een raam of matglas, en we krijgen een lichtend vlak dat gelijkmatig het licht verdeelt. Wolken hebben hetzelfde effect. Een bewolkte hemel zorgt voor een zachte belichting.

“We geven dit weer door twee voorbeelden. *Merk op dat op de bovenste foto de pet een groot deel van het aangezicht in de schaduw zet. De foto onder geeft de kleuren van de kleding dan weer mooier weer.*” Om dezelfde reden wordt in de fotostudio een softbox (een grote doos die het gerichte licht van een studioflitser intern laat weerkaatsen en dan door een groot wit vlak stuurt) gebruikt. Of een umbrella – een paraplu - die het licht terugkaatst onder een brede hoek en dus voor spreiding zorgt.

Hetzelfde doen we met de flitser op ons fototoestel. Om het licht te verzachten, plaatsen we er een diffuser op. En als we de flitser omhoog richten, kunnen we het ganse plafond gebruiken om het licht te spreiden.

Nu vragen we ons af waartoe al die lichtmanipulatie dient.

Low key :

Het harde licht van een puntbron is uitstekend geschikt om ‘low key’ foto’s te maken. Hiermee wil men zeggen dat de tonaliteit (“key”) van de foto laag wordt gehouden, dus met overheersing van de donkere tonen. Sommigen denken dat men low key opnamen maakt door alleen maar onder te belichten. Of dat er geen zuiver wit in de opname mag zitten. Maar dat is fout. Voor een goede low key zijn drie voorwaarden nodig:

- een donkere achtergrond
- krappe belichting
- een puntlichtbron

In dit geval zijn harde schaduwen vaak gewenst. Maar minstens zo belangrijk is de *terminator*, de scheiding tussen licht en donker. Het licht moet namelijk precies vallen op de partijen die we willen benadrukken.

Low key wordt vooral gebruikt voor stoere mannenkoppen, maar ook bij naaktstudies kan het spel van licht en schaduw interessante effecten hebben. Bovendien is de

techniek zeer geschikt om een sombere sfeer weer te geven. Niet direct geschikt voor delicate babyportretten, dus.

High key :

Lichte achtergrond, zachte contrasten, diffuus licht en zachte tonen. En hiermee doe je de sfeer rond een baby of een jong meisje recht.

Ook van belang is de hoek waaronder het licht het voorwerp raakt dat we willen fotograferen. Bij vlak licht staat de lichtbron pal op het onderwerp, zoals bij een model dat recht in de lamp kijkt. Dat geeft een heel plat beeld, zonder reliëf en met weinig tinten. Heel anders is het bij strijklicht dat dus van opzij valt, schaduw en leven tevoorschijn tovert, maar ook elke oneffenheid onbarmhartig in het licht zet. Vlak licht zullen we al gemakkelijker bij high key opnamen aantreffen, terwijl strijklicht meestal is voorbehouden voor low key.

Naast de spreiding, de tonaliteit en de invalshoek van het licht, kennen we nog meerdere andere indelingen. Bijvoorbeeld dag- en kunstlicht. Een belangrijk kenmerk is dat ze verschillen in kleurtemperatuur (koele versus warme kleuren).

Compositie - beeldopbouw

Het onderwerp :

Portretfotografie wordt als geslaagd beschouwd, als de persoonlijkheid van degene die wordt gefotografeerd, op de foto tot uitdrukking komt. Ga daarom op je gevoel af. Maak voor een goede portretfoto steeds een reeks foto's. De kans op een geslaagde foto (uitdrukking enz.) zal zeker vergroten.

De meest voor de hand liggende manier is om iemand recht van voren te fotograferen. En face noemt men dat en de foto's die daarvan het resultaat zijn tonen een indringend oogcontact met de geportretteerde. U kunt ook iemand en profiel fotograferen, waardoor vooral de vorm van (voor)hoofd, neus en kin tot uitdrukking komen. Wilt u een zo duidelijk mogelijke portretregistratie, dan fotografeert u iemand schuin van voren. Op deze manier komt zowel de voorzijde als een deel van de zijkant van het gezicht op de foto.

Hoewel mensen soms gekscherend over hun 'fotogenieke kant' spreken, is het een feit dat ieder mens wel degelijk een mooiste kant heeft! Door rekening te houden met die fotogenieke kant, worden fotoportretten extra mooi.

De camerastand :

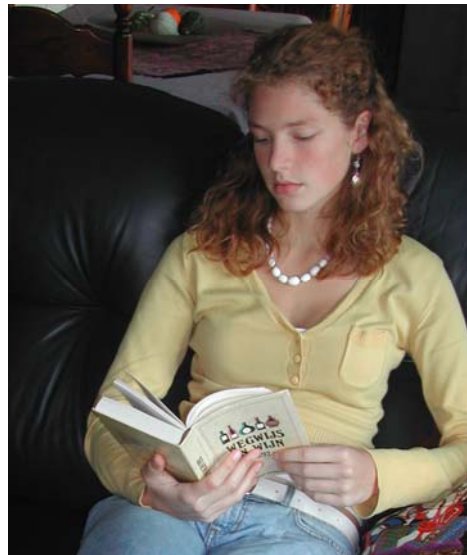
Op welke manier brengen we iemand in beeld ?

Het standpunt van de camera speelt een grote rol. Normaal gesproken wordt een portretfoto op ooghoogte gemaakt. Dan komt de gelaatsuitdrukking het best op de foto tot uiting. Door ons opnamepunt te veranderen, kunnen we iets aan het beeld toevoegen. Wilt je iemand groot laten lijken benader dan je onderwerp van onderaf naar iemand te laten kijken. Deze wijze van kijken noemen we kikvorsperspectief.

Daartegenover staat het van bovenaf op de dingen (neer)zien, het zogenaamde vogelperspectief. Met de camera boven ooghoogte kijkt u op iemand neer en dat geeft uw fotoportret al snel iets vertederends.

Richting - regel van drie

Uit vorige work-shops hebben we geleerd om de snijpunten van de twee derderegels te gebruiken. We gaan deze sterke punten dan ook gebruiken om bij portret bvb de ogen te positioneren. Moeten het de ogen zijn ? Neen, je zet op die punten de belangrijkste

beeldelementen. Op die punten wordt de aandacht gevestigd. Dus wat vindt ji het belangrijkste van je onderwerp ? Om dezelfde reden zet je de horizon van een landschap nooit pal in het midden. Laat één derde lucht en twee derde water, of – als het om de wolken gaat – twee derde lucht en een derde water of land. Het resultaat van wat je wil zeggen met je foto zal meer tot uiting komen.

Evenwicht in je foto

Als alle belangrijke elementen van een foto zich aan één kant bevinden, dan wordt die zijde zwaar benadrukt. Soms is dat effect gewild, maar evengoed kan het de indruk geven dat de foto gaat 'kantelen'.

Uitsnijdingen – cropping?

Meestal gebruiken we cropping alleen om ongewenste beeldelementen uit de foto te weren. Maar er is meer mogelijk. Een beelduitsnede is prima te combineren met

kantelen van het beeld. Zo kun je bijvoorbeeld een model in een diagonaal brengen, wat meer dynamiek, beweging in de foto brengt.

Een deel van een foto kan soms ook meer zeggen dan het geheel. Door weglating kan je soms sterk benadrukken. Als je een geslaagde foto hebt, vraag je dan eens af of je ze nog sterker kan maken door op de juiste wijze uit te snijden

Cropping mag geen noodingreep zijn. Maak een goede foto, nog voor de opname is gemaakt.

Denk er tevens aan dat je informatie uit je foto weg snijdt. Er moet dus voldoende over blijven of suggereren om een goed beeld te behouden.

Fotografeer geen mensen met halve hoofden, halve benen of armen. Snij een beeld nooit af op een gewricht maar iets er boven of eronder.

Oefeningen:

Oefening 1: Portretfotografie

Enkele portretvarianties:

- portretfoto(close-up); in de lens kijkend
- portretfoto; niet in de lens kijkend
- foto met een kikvors- of vogel-perspectief
- portretfoto van een persoon met opvallende/interessante achtergrond (T)
- 'spontane' foto (T)

Je werkt in groepjes van 2 of 3 personen, je bent om de beurt model, fotograaf (of assistent). Let op het gebruik van je flits: zet deze het liefst uit. Bekijk hoe je dat op je eigen toestel goed instelt.

Gebruik eventueel een automatische portretstand op je toestel, deze is te herkennen aan het tekenje met het hoofd.

Het doel is dat je uiteindelijk 3 goede foto's hebt! Je mag wel veel meer foto's maken.

Belichtingscompensatie

De lichtmeting van de camera zal in de meeste gevallen een goed resultaat opleveren. Alleen wanneer je onderwerpen fotografeert die erg licht of juist erg donker zijn zul je zelf de belichting moeten corrigeren. Lichte onderwerpen worden anders namelijk te donker en donkere onderwerpen te licht.

De belichting compenseren doe je met over- en onderbelichten. Een klein beetje overbelichten ziet er in je scherm als volgt uit

Oefening 2: Belichtingscompensatie

Zet de flits uit en maak portretten van een gezicht met tegenlicht. Probeer door middel van overbelichten (+1, +2) het gezicht goed van licht te krijgen.

ISO

Een andere manier om om te gaan met donkere of lichte onderwerpen is de gevoeligheid van de film chip aanpassen. Dat doe je met de ISO-waarde. Hoe lager het ISO-getal hoe minder lichtgevoelig. Dus dat is vooral geschikt voor goed verlichte situaties, bijvoorbeeld op het strand in de zon.

Een hoger ISO-getal betekent een hogere lichtgevoeligheid. Dus is bijvoorbeeld geschikt voor binnenfotografie met weinig licht.

Door het ISO-getal aan te passen speel je in op de lichtomstandigheden en daardoor is het misschien nog net mogelijk om in een donkere omgeving toch uit de hand te kunnen fotograferen.

De ISO aanpassen ziet er in je scherm als volgt uit

Oefening 3: ISO

Bekijk welke ISO-waarden je camera aankan en fotografeer steeds dezelfde situatie. Pas telkens het ISO-getal aan en bekijk daarna in de computer wat dat met de foto doet. Begin met het laagste ISO-getal en zet deze steeds hoger. Laat de camera zelf de sluitertijd en diafragma regelen.

<http://www.hi-fibre.com/wezodo/>